

Nr 11.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående avlöningsförmåner till viss lärarpersonal vid lantbruks- och lantmannaskolor under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.; given Stockholms slott den 4 januari 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

A. Pehrsson-Bramstorp.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp:

I proposition till 1939 års urtima riksdag (nr 72; r. skr. nr 92) har Kungl. Maj:t föreslagit bestämmelser angående avlöningsförmåner till viss civilpersonal i statens och kommuns tjänst under tjänstledighet på grund av inkallelse till militär tjänstgöring i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap m. m.

Jag anhåller nu att få anmäla motsvarande spörsmål beträffande vissa i omförmälda proposition ej avsedda lärare vid statsunderstödda lantbruks- och lantmannaskolor.

Lantbruksskolor.

Förutom statens lantbruksskolor vid Ultuna och Alnarp finnas för närvarande 10 statsunderstödda lantbruksskolor, varav två äro belägna i Norrland.

Enligt § 1 i kungörelsen den 18 juni 1927 (nr 222) angående statsunderstöd till lantbruksskolor utgår statsunderstöd till dessa skolor ej mindre med ett fast årligt belopp till varje skola nämligen till lantbruksskola i södra och mellersta Sverige 11,500 kronor och till lantbruksskola i Norrland 9,000 kronor än även med erforderligt belopp till dels ålderstillägg åt fast anställda föreståndare och förste lärare, dels ock bidrag till ersättning för vikarie för fast anställd föreståndare eller förste lärare, som åtnjuter tjänstledighet på grund av sjukdom eller för uppehållande av befattning i statens tjänst eller för fullgörande av annat offentligt uppdrag med det belopp, som, utöver vad den tjänstledige läraren avstår av sin avlöning, erfordras för ett vikariatsarvode, motsvarande två tredjedelar av den för befattningen fastställda kontanta minimigrundlönen.

Såsom villkor för erhållande av statsunderstöd gäller bland annat att fast anställda föreståndare och förste lärare skola åtnjuta vissa i § 3 i nyssnämnda kungörelse föreskrivna avlöningsförmåner.

Fast anställda föreståndare och förste lärare vid statsunderstödd lantbruksskola skola sålunda — förutom ålderstillägg — åtnjuta bostad och bränsle jämte erforderligt trädgårdsland samt för varje läsår en kontant grundlön av minst 5,400 kronor för föreståndare och minst 3,700 kronor för förste lärare.

Föreståndare och förste lärare kunna därjämte enligt § 4 i kungörelsen under vissa villkor erhålla följande ålderstillägg:

föreståndare två ålderstillägg å 500 kronor vardera efter respektive 5 och 10 års tjänst och

förste lärare tre ålderstillägg ettvarrt å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänst.

Vid beräkning av tjänstetid för sådan avlöningsförhöjning må icke föras befattningshavare till last den tid han åtnjuter tjänstledighet för att uppehålla befattning i statens tjänst eller fullgöra annat offentligt uppdrag eller för fullgörande av värnplikt ej heller den tid, undervisningen vid skolan till följd av smittsam sjukdom varit inställd.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår till föreståndare och förste lärare enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 476) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt lärare vid lantmanna- och lanthushållsskolor samt lantbruksskolor. Det procentuella dyrtidstillägget utgår å ett tilläggsunderlag motsvarande hälften av i kungörelsen nr 222/1927 stadgad minimigrundlön och ålderstillägg. Till grund för dyrtidstilläggets bestämmande skall tjäna det av Kungl. Maj:t för beräkning av dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst fastställda tal, som anses motsvara den efter ingången av au-

gusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnaderna. Dyrtidstillägget utgår å det för utbetalningsmånad beräknade tilläggsunderlaget efter ett procenttal motsvarande hälften av det utav Kungl. Maj:t fastställda talet för levnadskostnadsökningen.

Till lärare, som åtnjuter tjänstledighet, skall utgå dyrtidstillägg, minskat i samma proportion som avlöningen avkortas under ledigheten.

Förutom nu nämnda avlöningsförmåner utgår jämlikt kungörelse i ämnet den 11 juni 1937 (nr 371) till föreståndare, förste lärare och vikarierande förste lärare årligen provisorisk avlöningsförbättring med följande belopp:

till föreståndare	kronor 600
» förste lärare	» 500
» vikarierande förste lärare	» 285.

Befattningshavare varom här är fråga äger att under tjänstledighet på grund av sjukdom åtnjuta två tredjedelar av den provisoriska avlöningsförbättring, som han skulle äga uppbära, därest han själv bestrede sin tjänst. Utöver vad nu är sagt utgår icke provisorisk avlöningsförbättring till lärare, som åtnjuter tjänstledighet.

Beträffande lärares avlöningsförmåner i övrigt under tjänstledighet gälla enligt § 7 i kungörelsen nr 222/1927 följande bestämmelser:

1. Fast anställd föreståndare eller förste lärare, som åtnjuter tjänstledighet på grund av sjukdom, äger behålla samtliga honom tillkommande avlöningsförmåner med avdrag för ett belopp, motsvarande en tredjedel av den med befattningen förenade kontanta minimigrundlönen, vilket belopp skall utgå till vikarien.

2. Fast anställd föreståndare eller förste lärare, som åtnjuter tjänstledighet för uppehållande av befattning i statens tjänst eller för fullgörande av annat offentligt uppdrag, äger behålla högst samma avlöning, som nyss förut sagts, därvid det ankommer på Kungl. Maj:t att för varje särskilt fall bestämma, i vad mån den tjänstledige skall av sin kontanta grundlön till vikarien avstå mer än sålunda föreskrivits.

3. Åtnjuter fast anställd föreståndare eller förste lärare tjänstledighet av annan anledning än förut sagts, skall han till vikarien avstå två tredjedelar av den med befattningen förenade kontanta minimigrundlönen.

4. Arvode till vikarie må icke understiga två tredjedelar av den tjänstlediges kontanta minimigrundlön.

5. Under tjänstledighet äga fast anställd föreståndare och förste lärare bibehålla dem tillkommande naturaförmåner eller ersättning för sådana.

Förutom i det föregående angivna fast anställda befattningshavare vid lantbruksskolor finnas vid sådana anställda extra lärare (andre lärare), vilkas löner för närvarande äro helt oreglerade. Enligt Kungl. Maj:ts av lagtima riksdagen 1939 godkända förslag (prop. nr 109; r. skr. nr 230) skola ifrågavarande extra lärare från och med den 1 november 1940 kunna beredas

ställning såsom extra ordinarie lärare med fastställda minimilöner. Grundlönen skall härvid utgöra 2,500 kronor för läsår, vartill kommer dyrtidstillägg och provisorisk avlöningsförbättring, den sistnämnda uppgående till 375 kronor för läsår.

Lantmannaskolor.

Statsunderstöd utgår efter Kungl. Maj:ts beprövande till lantmannaskolor, som äro anordnade i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts reglemente den 5 december 1919 (nr 856) för med statsmedel understödda sådana skolor.

Såsom villkor för ifrågavarande statsunderstöd skall enligt § 2 i kungörelsen den 5 december 1919 (nr 857) angående statsunderstöd till lantmannaskolor m. m. bland annat gälla, att till den fast anställda lärarpersonalen skall utgå förutom ålderstillägg minst följande i § 3 i samma kungörelse angivna avlöningsförmåner:

a. kontant grundlön

1) föreståndare med tjänstgöring endast vid en huvudkurs under läsåret 4,000 kronor och föreståndare med tjänstgöring vid dylik kurs jämte längre kurs, fortsättningskurs eller andra årskurs 5,400 kronor,

2) lärare med tjänstgöring vid enbart en huvudkurs under läsåret 3,000 kronor och lärare med tjänstgöring vid dylik kurs jämte längre kurs, fortsättningskurs eller en andra årskurs 3,700 kronor.

b. bostad och bränsle eller kontant ersättning härför.

Fast anställda föreståndare och lärare äga rätt att under vissa villkor komma i åtnjutande av följande ålderstillägg:

föreståndare två ålderstillägg vardera å 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänst och

lärare tre ålderstillägg ettvarrt å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 års tjänst.

Vid beräkning av tjänstetid för sådan avlöningsförhöjning gäller liksom i fråga om fast anställda föreståndare och lärare vid lantbruksskolor, att den tid befattningshavare åtnjuter tjänstledighet för att uppehålla befattning i statens tjänst eller fullgöra annat offentligt uppdrag eller för fullgörande av värnplikt eller den tid, undervisningen vid skolan till följd av smittsam sjukdom varit inställd, ej må föras vederbörande till last.

Dyrtidstillägg av statsmedel utgår till fast anställda föreståndare och lärare vid lantmannaskolor enligt samma grunder som gälla för dyrtidstillägg åt sådana befattningshavare vid lantbruksskolor. Dyrtidstillägg å ett tilläggsunderlag motsvarande högst halva den kontanta lönen utgår emellertid även till annan lärare vid statsunderstödd lantmannaskola än fast anställd.

Förutom nu nämnda avlöningsförmåner utgår till lantmannaskolornas föreståndare och lärare provisorisk avlöningsförbättring enligt kungörelse i ämnet den 5 juni 1936 (nr 240), med följande belopp för läsår räknat

till föreståndare vid lantmannaskola med huvudkurs	420 kronor	
» föreståndare vid lantmannaskola med huvudkurs jämte längre kurs, fortsättningskurs eller andra årskurs	600	»
» fast anställd lärare vid lantmannaskola med huvudkurs . .	385	»
» fast anställd lärare vid lantmannaskola med huvudkurs jämte längre kurs, fortsättningskurs eller andra årskurs	500	»
» vikarierande lärare med full tjänstgöring	285	» .

Vad angår lärares avlöning under tjänstledighet gälla för närvarande enligt § 6 i kungörelsen den 5 december 1919 följande bestämmelser.

1. Fast anställd föreståndare eller lärare, som erhållit tjänstledighet på grund av sjukdom, äger behålla samtliga honom tillkommande avlöningsförmåner med avdrag för ett belopp, motsvarande en tredjedel av den med befattningen förenade kontanta minimigrundlönen, vilket belopp skall utgå till vikarien.

2. Fast anställd föreståndare eller lärare, som erhållit tjänstledighet för uppehållande av befattning i statens tjänst eller för fullgörande av annat offentligt uppdrag, äger behålla högst samma avlöning, som nyss nämnts, därvid det ankommer på Kungl. Maj:t att för varje särskilt fall bestämma, i vad mån den tjänstledige skall av sin kontanta grundlön till vikarien avstå mer än sålunda föreskrivits.

3. Åtnjuter fast anställd föreståndare eller lärare tjänstledighet av annan anledning än som förut sagts, skall han till vikarien avstå två tredjedelar av den med befattningen förenade kontanta minimigrundlönen.

4. Arvode till vikarie må icke understiga två tredjedelar av den tjänstlediges kontanta minimigrundlön.

5. Under tjänstledighet äga fast anställd föreståndare och lärare bibehålla dem tillkommande naturaförmåner eller ersättning för sådana.

Beträffande avlöning till extra lärare vid lantmannaskolor gäller för närvarande vad förut sagts om extra lärare vid lantbruksskolor. Enligt Kungl. Maj:ts i förutberörda proposition nr 109/1939 gjorda, av riksdagen godkända förslag skola jämväl ifrågavarande befattningshavare från och med den 1 november 1940 kunna beredas ställning såsom extra ordinarie lärare med fastställda minimilöner. Grundlönen skall härvid utgöra

för lärare med full tjänstgöring	2,500 kronor	
» » » endast halvårstjänstgöring	1,900	» .

Häruöver skola de äga åtnjuta dyrtidstillägg samt provisorisk avlöningsförbättring med följande belopp

vid full tjänstgöring	375 kronor	
» halvårstjänstgöring	285	» .

I skrivelse den 7 december 1939 har *lantbruksstyrelsen* framlagt förslag rörande statsbidrag till lantbruks-, lantman- och lanthushållsskolor under krig eller krigsfara m. m. Skrivelsen innehåller i huvudsak följande.

I gällande kungörelser angående statsunderstöd till lantbruksskolor respektive lantmannaskolor saknas bestämmelser angående löneförmåner till föreståndare och lärare under tjänstledighet för fullgörande av dem åliggande militär tjänstgöring.

Några föreskrifter angående avlöning under ledighet för fullgörande av vanlig värnpliktstjänstgöring torde icke behöva utfärdas. De flesta lärare torde hava fullgjort den allmänna värnplikten, innan de erhållit anställning såsom lärare.

Det synes dock påkallat, att bestämmelser angående avlöning till ifrågavarande befattningshavare under tjänstledighet för militär tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap, eventuellt även mobilisering bliva utfärdade.

Beträffande avlöning åt tjänstledig föreståndare och lärare under militär-tjänstgöring såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserver och såsom landstormsofficer torde den nuvarande bestämmelsen angående avlöning åt lärare under ledighet för bestridande av befattning i statens tjänst äga tillämpning. Vid sådan ledighet ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma om och i vad mån befattningshavare skall av sina kontanta avlöningsförmåner avstå mer än ett belopp motsvarande en tredjedel av den för honom stadgade, kontanta grundlönen. Generella bestämmelser uti angivna hänseenden synas böra utfärdas av Kungl. Maj:t.

Det synes ock skäligt, att samma bestämmelser, som i detta fall komma att gälla för vid skola fast anställda föreståndare och lärare, även gälla för extra ordinarie lärare och vikarierande lärare med full tjänstgöring vid ifrågavarande undervisningsanstalter.

När det åter gäller föreståndare eller lärare, som i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering åtnjuta ledighet för annan militär tjänstgöring än förut nämnts, torde det vara rimligt, att sådan befattningshavare må bibehålla viss del av honom tillkommande grundlön. Särskilda bestämmelser i detta hänseende torde därför böra utfärdas.

Enligt lantbruksstyrelsens mening torde det kunna anses skäligt, att fast anställd föreståndare och lärare samt extra ordinarie och vikarierande lärare med full tjänstgöring under ledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering må äga uppbära lön med — förutom ålderstillägg — belopp motsvarande hälften av den för respektive befattningshavare stadgade kontanta minimigrundlönen. Därjämte torde den tjänstledige befattningshavaren böra äga rätt uppbära dels dyrtidstillägg å sålunda utgående grundlönebelopp och ålderstillägg enligt nuvarande bestämmelser, dels ock den provisoriska avlöningsförbättringen oavkortad.

Samma avlöningsförmåner synas ock böra utgå vid beredskapstjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a värnpliktslagen, då denna infaller under tiden för förstärkt försvarsberedskap.

Enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 85 till 1939 års urtima riksdag har föreslagits, att ordinarie, extra ordinarie, extra eller vikarierande lärare vid vissa kommunala och andra läroanstalter, vilka hindras att tjänstgöra eller vilkas tjänstgöring minskas till följd av undervisningens tillfälliga inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar, skola äga uppbära oavkortad avlöning.

Lantbruksstyrelsen förordar, att bestämmelser, motsvarande dem, som i sistnämnda proposition föreslagits beträffande avlöningsförmåner åt vissa lärare, som hindras tjänstgöra vid krig eller krigsfara, utfärdas även för fast anställda föreståndare och lärare, extra ordinarie och vikarierande lärare med full tjänstgöring vid lantbruks- och lantmannaskolor, ävensom

för vid statsunderstödda lanthushållsskolor fast anställda föreståndarinnor och lärarinnor samt extra ordinarie och vikarierande lärarinnor med full tjänstgöring. Såsom villkor för erhållande av full avlöning i angivna fall torde dock böra föreskrivas, att vederbörande bör vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörlig ordning bestämmes, eller ock medverka vid annan undervisningsverksamhet på jordbruksområdet.

Det synes ock skäligt, att fast anställd föreståndare, föreståndarinna, lärare och lärarinna vid ifrågavarande skolor för vinnande av löneförhöjning genom ålderstillägg må få tillgodoräkna den tid, under vilken han eller hon av nysnämnda anledning hindrats tjänstgöra vid skolan.

En förutsättning för genomförande av de föreslagna bestämmelserna rörande avlöning vid värnpliktstjänstgöring torde vara, att riksdagen medgiver, att statsbidrag må utgå till bestridande av de merutgifter, som av bestämmelserna föranledas, nämligen till avlöning av vikarier för föreståndare och lärare, som inkallats till värnpliktstjänstgöring i samband med förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering.

Ifrågavarande statsbidrag torde böra utgå med det belopp, som, utöver vad den tjänstledige avstår av sin avlöning, är erforderligt till arvode åt vikarie enligt förut angivna grunder. Utgifter för ändamålet torde kunna bestridas av anslagen till understöd åt lantbruks- respektive lantmannaskolor, vilka bägge äro av förslagsanslags natur.

Därest undervisningen vid lantbruks-, lantmanna- eller lanthushållsskola inställes, inskränkes eller omlägges på grund av vid krig eller krigsfara rådande förhållanden, torde statsunderstöd till skolan böra kunna utgå. Jämväl härför torde erfordras riksdagens medgivande.

Måste undervisningen under någon längre tid inställas, torde dock Kungl. Maj:t från fall till fall böra bestämma, huruvida statsunderstöd helt eller delvis får utgå.

Med stöd av det anförda hemställer lantbruksstyrelsen, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen ej mindre bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats meddela bestämmelser angående statsunderstöd till lantbruks-, lantmanna- och lanthushållsskolor ävensom angående avlöningsförmåner för föreståndare och lärare vid dessa skolor dels under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering, dels ock vid undervisningens inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar än även medgiva att bidrag till vikarier för de föreståndare och lärare vid lantbruks- och lantmannaskolor, som inkallats till angiven militärtjänstgöring, må utgå från förslagsanslagen till Lägre lantbruksundervisning m. m.: Understöd till lantmanna- respektive lantbruksskolor (1939/40: IX. D. 29 respektive 31).

Statskontoret har i infortrat yttrande förklarat sig i stort sett icke ha något att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag. I fråga om vissa detaljer har statskontoret anfört följande.

De ifrågasatta avlöningsbestämmelserna avse att reglera, bland annat, lön till föreståndare och lärare vid lantbruks- eller lantmannaskolor under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av såväl anbefalld förstärkt försvarsberedskap som mobilisering. Motsvarande bestämmelser för lärare vid folkhögskolor togo däremot endast sikte på avlöning under ledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap. Enligt vad statskontoret erfarit, läser emellertid förslag angående de civila förmåner, som böra tillkomma stats tjänstemän m. fl. under mobilisering,

vara att förvänta till 1940 års lagtima riksdag. Statskontoret har jämväl inhämtat, att — i avbidan härå — provisoriska bestämmelser i ämnet komma att utfärdas inom den närmaste tiden. Ämbetsverket, som icke finner anledning till erinran mot att de av lantbruksstyrelsen föreslagna bestämmelserna göras tillämpliga jämväl, när fråga är om mobilisering, tillstyrker fördenskuil, att spörsmålet om avlöning under mobilisering upptages till prövning i nu förevarande sammanhang.

Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att generella bestämmelser skulle utfärdas av Kungl. Maj:t beträffande avlöning åt tjänstledig fast anställd föreståndare och lärare vid lantbruks- eller lantmannaskola under militärtjänstgöring såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserver och såsom landstormsofficer. Samma generella bestämmelser, som i sådant avseende skulle komma att gälla för föreståndare och lärare, borde enligt lantbruksstyrelsens mening även gälla för extra ordinarie och vikarierande lärare med s. k. full tjänstgöring vid ifrågavarande undervisningsanstalter.

Statskontoret kan för sin del icke biträda styrelsens förslag om utfärdande av generella bestämmelser i ämnet. Då nyss antydd tjänstgöring lär vara att anse såsom tjänstgöring å befattning i statens tjänst, synes det statskontoret naturligt, att gällande bestämmelser angående avlöning åt dylik lärarpersonal under ledighet för bestridande av befattning i statens tjänst äga tillämpning jämväl beträffande lön under ledighet, som nu nämnts. Det torde således böra ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall bestämma, om och i vad mån befattningshavaren under ledighet av sådan anledning skall avstå mer än ett belopp motsvarande en tredjedel av den för honom stadgade kontanta grundlönen. Det må i detta sammanhang jämväl erinras, att föreståndare och lärare under tjänstledighet äga bibehålla dem tillkommande naturaförmåner eller gottgörelse för sådana. Den växlande storleken av denna gottgörelse inverkar givetvis på bedömandet av ersättningsfrågan i nu angivna fall.

En annan omständighet, till vilken hänsyn synes böra tagas, när det gäller att bestämma storleken av den avlöning, som den tjänstledige befattningshavaren må äga bibehålla, är det förhållandet, att vederbörande i egenkap av beställningshavare i reserven eller vad därmed är likställt är tillförsäkrad lön från försvarsväsendet. I de fall, där denna lön, för månad räknat, uppgår till lägst samma belopp som den, befattningshavaren enligt gällande bestämmelser äger uppbära under ledighet för bestridande av befattning i statens tjänst, bör enligt statskontorets mening bidrag av statsmedel icke utgå för avlöande av vikarie. Vad angår annan lärare vid lantbruks- eller lantmannaskola lär dylik lärare enligt gällande bestämmelser icke äga rätt att uppbära någon del av sin avlöning. Det synes böra ankomma på Kungl. Maj:t att jämväl beträffande sådan lärare bestämma, om och i vad mån han skall bibehållas vid honom tillkommande avlöning. På nyss anförda skäl får statskontoret föreslå, att även dylika frågor underkastas prövning från fall till fall. Statskontoret förutsätter, att beträffande samtliga nu angivna lärarkategorier gynnsammare grunder i berörda hänseende icke skola tillämpas än som i proposition till 1939 års urtima riksdag (nr 85) föreslagits i fråga om folkhögskollärare.

Lantbruksstyrelsens förslag beträffande avlöningsbestämmelser för lärare, som i anledning av förstärkt försvarsberedskap eller mobilisering åtnjuta ledighet för fullgörande av annan militär tjänstgöring än förut nämnts, kan statskontoret i stort sett biträda. Ämbetsverket anser sig emellertid böra erinra, att enligt de av riksdagen godkända grunderna i fråga om avlöning åt extra ordinarie och vikarierande lärare vid folkhögskola under här angivet slag av ledighet dylik lärare i regel skulle få behålla viss

del av sin avlöning allenast under, bland annat, den förutsättningen, att han sedan ingången av kalenderåret närmast före tjänstledighetens början innehaft sammanhängande anställning vid det statliga eller statsunderstödda undervisningsväsendet under viss angiven minimitid. För ernående av i möjligaste mån enhetliga bestämmelser får statskontoret fördenskull föreslå, att såsom villkor för att extra ordinarie och vikarierande lärare vid lantbruks- eller lantmannaskola skola komma i åtnjutande av de av lantbruksstyrelsen föreslagna avlöningsförmånerna skall gälla dels att lärartjänstgöringen av lantbruksstyrelsen prövas utgöra deras huvudsakliga systerställning, dels ock att vederbörande lärare sedan ingången av kalenderåret närmast före tjänstledighetens början innehaft sammanhängande anställning vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna under minst fem månader.

Såsom i lantbruksstyrelsens skrivelse framhållits torde det vara påkallat att bestämmelser meddelas rörande avlöningsförmåner åt föreståndare och lärare vid lantmanna- och lantbruksskolor under tjänstledighet för militär tjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap. Dessa bestämmelser torde i huvudsak kunna anslutas till de föreskrifter i fråga om folkhögskollärare m. fl., som godkändes av 1939 års urtima riksdag (prop. nr 85; r. skr. nr 93).

*Departements-
chefen.*

I fråga om avlöning åt fast anställda föreståndare och lärare under militärtjänstgöring såsom beställningshavare i försvarsväsendets reserver eller såsom landstormsofficerare torde såsom lantbruksstyrelsen och statskontoret framhållit den nuvarande bestämmelsen angående avlöning åt lärare under ledighet för bestridande av befattning i statens tjänst äga tillämpning. Enligt denna bestämmelse ankommer det på Kungl. Maj:t att bestämma om och i vad mån befattningshavaren skall av sina kontanta avlöningsförmåner avstå mer än ett belopp motsvarande en tredjedel av den för honom stadgade, kontanta grundlönen. Lantbruksstyrelsens förslag att generella bestämmelser i ämnet utfärdas av Kungl. Maj:t kan jag av de skäl som statskontoret anfört icke biträda. Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta från fall till fall. Beträffande annan lärare än nyssnämnda, vilken lärare icke torde äga uppbära någon del av sin lön vid militärtjänstgöring, torde det såsom statskontoret framhållit böra ankomma på Kungl. Maj:t att från fall till fall bestämma om och i vad mån han skall bibehållas vid honom tillkommande avlöning. I fråga om nu berörda lärarkategorier bör givetvis icke tillämpas gynnsammare grunder i förevarande hänseende än som föreslagits böra gälla för folkhögskollärare.

Såsom ämbetsverken framhållit torde det vara skäligt, att föreståndare och lärare bibehållas vid viss del av dem tillkommande avlöning under den tid de i anledning av anbefalld förstärkt försvarsberedskap åtnjuta ledighet för annan militärtjänstgöring än förut nämnts. Jag vill sålunda föreslå, att fast anställd föreståndare och lärare samt extra ordinarie och vikarierande lärare under ledighet för värnpliktstjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap må äga uppbära lön med belopp motsvarande hälften av

den för respektive befattningshavare stadgade kontanta minimigrundlönen, ålderstillägg inbegripna. Därjämte torde den tjänstledige befattningshavaren böra äga rätt att oavkortat uppbära dels dyrtidstillägg å sålunda utgående grundlönebelopp och ålderstillägg enligt nuvarande bestämmelser, dels ock den provisoriska avlöningsförbättringen. Enahanda avlöningsförmåner synas även böra utgå vid beredskapstjänstgöring jämlikt § 27 mom. 2 a värnpliktslagen, då denna infaller under tiden för förstärkt försvarsberedskap. De nu ifrågasatta avlöningsförmånerna böra såsom statskontoret framhållit utgå till extra ordinarie lärare och vikarierande lärare endast under förutsättning dels att lärartjänstgöringen prövas utgöra deras huvudsakliga sysselsättning, dels ock att vederbörande lärare sedan ingången av kalenderåret närmast före tjänstledighetens början innehåft sammanhängande anställning vid de lägre lantbruksundervisningsanstalterna under minst fem månader.

Vad härefter angår avlöning till lärarpersonalen vid lantbruks-, lantman- och lanthushållsskolor under tid, då undervisningen på grund av krig eller krigsfara måste inställas eller inskränkas, torde sådan personal med full tjänstgöring böra uppbära oavkortad lön. Givetvis bör lärarpersonalen i dylika fall vara skyldig att utan särskild ersättning fullgöra den återläsning, som i vederbörlig ordning bestämmes, eller åtaga sig annat lämpligt arbete. Jag har intet att erinra mot att här avsedd fast anställd lärarpersonal för vinnande av löneförhöjning och ålderstillägg får taga i beräkning den tid, varunder hinder att tjänstgöra av nämnda anledning förelegat.

Såsom lantbruksstyrelsen framhållit är en förutsättning för genomförandet av de nu förordade bestämmelserna rörande avlöning åt lärarpersonalen under militärtjänstgöring att statsbidrag må utgå till skolorna för bestridande av de merutgifter, som föranledas av bestämmelserna. Statsbidraget synes böra utgå med det belopp, som utöver vad den tjänstledige avstår av sin avlöning är erforderligt till arvode åt vikarie. Kostnaderna torde böra bestridas från vederbörande anslag till understöd åt lantbruks-, lantmannaoch lanthushållsskolor.

Jämväl torde i enlighet med vad lantbruksstyrelsen föreslagit statsunderstöd böra utgå till ifrågavarande lantbruksundervisningsanstalter även för den händelse undervisningen måste inställas, inskränkas eller omläggas till följd av vid krig eller krigsfara rådande förhållanden. Skulle undervisningen under någon längre tid inställas, torde dock Kungl. Maj:t böra äga att från fall till fall bestämma huruvida statsunderstöd helt eller delvis skall utgå.

De av mig förordade bestämmelserna torde böra få giltighet från och med den 1 september 1939.

Slutligen må framhållas, att bestämmelser erfordras angående avlöningsförmåner åt ifrågavarande lärare under *mobilisering* såväl i fredstid som vid krigstillstånd. Frågan härom synes, efter det pågående utredning slutförts, böra underställas riksdagens prövning. Jag förutsätter, att Kungl.

Maj:t emellertid är oförhindrad att meddela erforderliga provisoriska bestämmelser i ämnet.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad av mig i det föregående förordats, meddela bestämmelser angående statsbidrag till lantbruks-, lantman- och lantushållsskolor ävensom angående avlöningsförmåner för vissa lärare vid sådana skolor dels under tjänstledighet för militärtjänstgöring i anledning av förstärkt försvarsberedskap, dels ock vid undervisningens inställande eller inskränkning på grund av vid krig eller krigsfara vidtagna anordningar.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Fritz af Petersens.
